

EDUSKUNNAN VASTAUS 69/2006 vp

Hallituksen esitys rautatielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä rautatielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 16/2006 vp).

Valiokuntakäsittely

Liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LiVM 11/2006 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Rautatielaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää rautatie-liikennettä, rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta ja rataverkon käyttöä. Lain tarkoituksena on lisäksi kehittää rautateiden turvallisuutta.

Lakia sovelletaan yksityisraiteita koskevaan määräyksenantovaltaan siten kuin 28 §:n 3 momentissa säädetään, rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa siten kuin 35 ja 36 §:ssä säädetään, liikkuvan kaluston rekisteröintiin siten kuin 37 §:ssä säädetään, yksityisraiteiden turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvontaan siten kuin 46 §:ssä säädetään samoin kuin oikeuteen käyttää yksityisraiteita siten kuin

57 §:n 3 momentissa säädetään. Lakia ei sovelleta niihin ratoihin ja yksityisraiteisiin, joita käytetään ainoastaan paikalliseen tai historialliseen käyttöön tai matkailukäyttöön, eikä muusta rataverkosta erillään oleviin ratoihin ja niillä käytettävään liikkuvaan kalustoon.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rautatieyrityksellä* yksityisoikeudellista yhtiötä tai muuta yhteisöä, joka Euroopan talousalueella myönnetyn asianomaisen toimiluvan nojalla päätoimenaan harjoittaa rautatieliikennettä ja jolla on hallinnassaan liikenteen harjoittamiseen tarvittavaa liikkuvaa kalustoa; rautatieyrityksenä pidetään myös yksinomaan veto-voimapalveluja tarjoavia yhteisöjä;

2) *rataverkolla* Ratahallintokeskuksen hallinnassa olevaa valtion rataverkkoa;

3) *rautatieliikenteen harjoittamisella* rautatieyrityksen ja museoliikenteen harjoittajan liikennettä rataverkolla;

4) *ratakapasiteetilla* rataverkon ominaisuuksista johtuvaa aikaan sidottua rautatiereitin junaliikenteen välityskykyä, ei kuitenkaan radanpiitoon välittömästi liittyvää junaliikennettä;

5) *ratakapasiteetin hakijalla* rautatieyritystä ja rautatieyritysten kansainvälistä yhteenliittymää;

6) *museoliikenteellä* museokalustolla tai sellaiseen rinnastettavalla kalustolla rataverkolla harjoitettavaa laajuudeltaan vähäistä liikennettä, jota harjoittava yhteisö ei tavoittele toiminnallaan liiketaloudellista voittoa;

7) *yksityisraiteella* muuta kuin valtion omistamaa ja Ratahallintokeskuksen hallinnoimaa raidetta, jolla on liityntä rataverkkoon;

8) *rautatiejärjestelmällä* rataverkkoa ja yksityisraiteita sekä liikennöinnissä käytettäviä raidedekunkuneuvoja;

9) *Euroopan laajuuisella rautatiejärjestelmällä* Euroopan laajuisen tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/16/EY, jäljempänä *tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivi*, tarkoitettuna tavanomaisen rautatiejärjestelmän ja Euroopan laajuisen suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetussa neuvoston direktiivissä 96/48/EY, jäljempänä *suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivi*, tarkoitettuna suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän muodostamaa kokonaisuutta;

10) *yhteentoimivuudella* Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän soveltuvuutta junien varmaan ja keskeytymättömään liikennöintiin sellaisella suoritustasolla, joka näiltä radoilta vaaditaan;

11) *olennaisilla vaatimuksilla* niitä tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä III sekä suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä III tarkoitettuja yleisiä ja erityisiä tek-

nisiä vaatimuksia, jotka Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän, osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden sekä liitântöjen on täytettävä;

12) *yhteentoimivuuden teknisellä eritelmällä* kutakin osajärjestelmää tai osajärjestelmän osaa koskevia vaatimuksia, joilla mahdollistetaan olennaisten vaatimusten noudattaminen ja varmistetaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuus;

13) *osajärjestelmällä* Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän jakamista rakenteellisiin tai toiminnallisiin perustein;

14) *yhteentoimivuuden osatekijällä* osajärjestelmässä olevaa tai siihen tarkoitettua perusosaa, perusosien ryhmää, osakokonaisuutta tai kokonaisuutta, josta Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuus riippuu;

15) *parantamisella* osajärjestelmän tai osajärjestelmän osan muuttamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joilla parannetaan osajärjestelmän yleistä suoritustasoa;

16) *uudistamisella* osajärjestelmän tai osajärjestelmän osan korvaamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joilla ei muuteta osajärjestelmän yleistä suoritustasoa;

17) *käyttöänotolla* kaikkia toimenpiteitä, joilla osajärjestelmä saatetaan suunniteltuun toimintakuntoon;

18) *yhteisillä turvallisuusindikaattoreilla* niitä turvallisuustavoitteiden saavuttamisen arvioimisen helpottamiseksi ja yleisen kehittymisen seuraamiseksi kerättäviä tietoja, jotka luetellaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/49/EY yhteisön rautateiden turvallisuudesta sekä rautatieyritysten toimiluvista annetun direktiivin 95/18/EY ja rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisestä ja rautateiden infrastruktuurin käyttömaksujen perimisestä sekä turvallisuustodistusten antamisesta annetun direktiivin 2001/14/EY muuttamisesta, jäljempänä *rautatiejärjestelmän turvallisuusdirektiivi*, liitteessä I;

19) *yhteisillä turvallisuustavoitteilla* rautatiejärjestelmän turvallisuusdirektiivin 7 artiklassa tarkoitettua rautatiejärjestelmän vähimmäisturvallisuustasoa;

20) yhteisillä turvallisuusmenetelmillä rautaturvallisuusdirektiivin 6 artiklassa tarkoitettuja turvallisuuden tason ja turvallisuustavoitteiden saavuttamisen ja muiden turvallisuusvaatimusten noudattamisen arviointia kuvaamaan kehitettyjä menetelmiä;

21) ilmoitetulla laitoksella viranomaista tai suomalaista oikeushenkilöä, joka tekee osajärjestelmien tarkastuksia tai yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimuksenmukaisuuden tai käyttösoveltuvuuden arviointoja.

3 §

Radanpidon rahoitus

Rataverkkoa ylläpidetään ja rakennetaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Tämän lain 3 luvussa tarkoitettu ratamaksu käytetään radanpidon rahoitukseen. Ratamaksu otetaan huomioon valtion talousarviossa.

4 §

Verkkoselostus

Ratahallintokeskus julkaisee aikataulukausittain ratakapasiteetin hakijoita varten verkkoselostuksessa tiedot niistä tämän lain säännöksistä tai lain nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

- 1) oikeutta rataverkolle pääsyyn;
- 2) ratamaksujen määräytymisperusteita;
- 3) ratakapasiteetin hakemista ja siihen liittyviä määräaikoja;
- 4) rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevia vaatimuksia ja hyväksyntää; sekä
- 5) muita rautatieliikenteen harjoittamista ja sen aloittamisen edellytyksiä koskevia seikkoja.

Ratahallintokeskus julkaisee verkkoselostuksessa tiedot rataverkon laadusta ja laajuudesta sekä antaa tarkemmat tiedot 13 §:ssä tarkoitettua rataverkon vähimmäiskäyttöpalvelujen sekä rataverkon käyttömahdollisuuksien ja raideyhteyksien yksityiskohdista ja saatavuudesta.

Verkkoselostuksessa julkaistaan myös ne määräykset, jotka Ratahallintokeskus antaa:

- 1) erikoistuneesta ratakapasiteetista 19 §:n 1 momentin nojalla;
- 2) ylikuormitetun ratakapasiteetin etusijajärjestyksistä 19 §:n 2 momentin nojalla; sekä
- 3) rautatiereittikohtaisista ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä 24 §:n 2 momentin nojalla.

Ratahallintokeskuksen on kuultava verkkoselostusta laatiessaan Suomeen sijoittautuneita ratakapasiteetin hakijoita ja muita Suomen rataverkolle pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita. Ratahallintokeskuksen on julkaistava verkkoselostus määräyskokoelmassaan viimeistään neljä kuukautta ennen ratakapasiteettia koskevien hakemusten jättämiselle valtioneuvoston asetuksella säädetyn määräajan päättymistä. Jos 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot muuttuvat verkkoselostuksen voimassaoloaikana, Ratahallintokeskuksen on julkaistava muuttuneet tiedot määräyskokoelmassaan.

2 luku

Rautatieliikenteen harjoittaminen

5 §

Toimilupa

Rautatieliikenteen harjoittamista varten on oltava liikenne- ja viestintäministeriön (*ministeriö*) myöntämä toimilupa, johon voidaan sisällyttää erityisesti harjoitettavan liikenteen laajuuteen ja luonteeseen liittyviä tämän lain säännöksiä tai lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä täydentäviä ehtoja.

Toimilupa voidaan hakemuksesta myöntää rajoitettuna koskemaan ainoastaan henkilö- tai tavariikennettä.

Ministeriö tarkastaa toimiluvan ja sen ehdot joka viides vuosi sen myöntämisestä. Lisäksi ministeriö voi tarkastaa, noudattaako rautatieyrittäjä sille tässä laissa tai tämän lain nojalla rautatieliikenteen harjoittamista varten asetettuja velvoitteita, jos on syytä vakavasti epäillä, ettei velvoitteita noudateta.

Yhdessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnetty toimilupa on voimassa koko Euroopan talousalueella. Ministeriö ilmoittaa asianomaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jos muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut rautatieyrittäjä ei enää täytä luvan saamisen edellytyksiä.

6 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Ministeriö myöntää toimiluvan Suomeen sijoittautuneelle hakijalle rautatieliikenteen harjoittamiseen, jos:

1) hakijan tarkoituksena on päätoimenaan harjoittaa rautaliikennettä hallinnassaan olevalla liikkuvalla kalustolla tai tarjota vetovoimapalveluja;

2) hakijalla on Rautatieviraston antama tai hyväksymä 31 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus tai se antaa toiminnastaan vastaavan selvityksen;

3) hakija on luotettava ja sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilöt ovat hyvämaineisia ja ammatillisesti päteviä;

4) hakija on riittävän vakavarainen, niin että se kykenee tiedossa olevien seikkojen perusteella arvioiden täyttämään vähintään vuoden ajalta todelliset ja odotettavissa olevat velvoitteensa ja sitoumuksensa;

5) hakijalla on 11 §:ssä tarkoitettu riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely.

Liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö ei täytä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden vaatimusta, jos hänet on tuomittu viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana vankeusrangaistukseen tai viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana sakkorangaistukseen vakavasta työsuhdetta, elinkeinon harjoittamista, kirjanpitoa, velkasuhdetta, liikenteen harjoittamista taikka liikenneturvallisuutta koskevien säännösten tai määräysten rikkomisesta ja teko osoittaa hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rautatieliikennettä. Sama koskee tullimääräysten rikkomista siinä tapauksessa, että hakijan tarkoituksena on ryhtyä harjoittamaan kan-

sainvälistä rautatieliikennettä. Liikkeenjohtotehtäviin määrättyä henkilöllä on oikeus saada toimiluvan myöntämistä varten itseään koskeva ote rikosrekisterilaissa (770/1993) tarkoitettua rikosrekisteristä sekä sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) tarkoitettua sakko-

rekisteristä.

Hakija täyttää 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ammatillista pätevyyttä koskevan vaatimuksen, kun:

1) hakijalla on tarvittavat tiedot ja kokemus rautatieliikenteen turvalliseen harjoittamiseen ja sen valvontaan hakemuksen edellyttämässä laajuudessa;

2) hakijan turvallisuudesta vastaavalla henkilökunnalla on tehtävien edellyttämä pätevyys; sekä

3) hakija voi taata korkean turvallisuustason tarjoamisensa palveluissa henkilöstönsä, liikku-
van kalustonsa ja organisaationsa osalta.

Hakija ei täytä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua vakavaraisuuden vaatimusta, jos:

1) hakija tai sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on asetettu konkurssiin tai määrätty liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaiseen liiketoimintakieltoon;

2) liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on hakenut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaista velkajärjestelyä; tai

3) hakijalla on toiminnastaan aiheutuneita huomattavia erääntyneitä ja maksamattomia veroja tai lakisääteisiä sosiaalimaksuja.

Ministeriö voi erityisestä syystä poiketa 4 momentissa säädetystä vaatimuksesta.

7 §

Toimiluvan hakeminen ja myöntäminen

Hakijan on toimitettava hyvämaineisuuden, ammatillisen pätevyyden ja vakavaraisuuden arvioimiseksi ministeriölle tiedot:

1) hakijan liikkeenjohtotehtäviin määrätyn henkilön hyvämaineisuudesta;

2) liikkuvan kaluston ominaispiirteistä ja ylläpidosta, erityisesti turvallisuusvaatimusten osalta;

3) turvallisuudesta vastaavan henkilöstön pätevydestä ja ammatillisesta koulutuksesta;

4) varoistaan ja veloistaan;

5) omasta ja vieraasta pääomastaan riittävästi eriteltyinä;

6) toiminnasta saatavista tuloistaan ja siitä aiheutuvista menoistaan mukaan lukien rautateiden liikkuvan kaluston, rakennusten, rakennelmien sekä maa-alueiden hankinnasta johtuvat menot.

Ministeriö voi vaatia hakijalta kauppakamarin tai Keskuskauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön arvioinnin hakijan taloudellisesta tilasta.

Päätös toimilupahakemukseen on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ministeriölle on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

8 §

Hakemusmaksu

Hakijan on suoritettava valtiolle toimilupahakemuksen yhteydessä hakemusmaksu, joka on 1 000 euroa.

9 §

Toimiluvan peruuttaminen

Jos luvanhaltija ei enää täytä luvan saamisen edellytyksiä, ministeriön on varattava luvanhaltijalle mahdollisuus korjata puute kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi siitä lukien, kun ministeriö on saanut tiedon puutteellisuudesta. Jos luvanhaltija ei ole korjannut puutteellisuutta asetetussa määräajassa tai jos luvanhaltija on asetettu konkurssiin eikä luvanhaltijan taloudellista asemaa voida saada luvan mukaisen rautatieliikenteen harjoittamisen edellyttämälle tasolle kohtuullisessa ajassa, ministeriön on peruutettava toimilupa kokonaan tai määräajaksi.

Todetessaan, ettei toimiluvan haltija enää täytä taloudellista vakavaraisuutta koskevaa vaatimusta, ministeriö voi samalla päättää, että rautatieliikenteen harjoittamista saadaan jatkaa toimi-

luvan mukaisesti tai rajoitettuna enintään kuuden kuukauden ajan. Lupaa rautatieliikenteen harjoittamisen jatkamiseen ei saa kuitenkaan antaa, jos toiminnan jatkaminen voi vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

Ministeriö voi peruuttaa toimiluvan kokonaan tai määräajaksi, jos luvanhaltija on toimivaltaisen viranomaisen huomautuksesta huolimatta rikkonut vakavasti ja toistuvasti toimiluvassa asetettuja ehtoja tai rautatieliikennettä koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Jos rikkomukset ovat vähäisiä, ministeriö voi antaa luvanhaltijalle varoituksen.

10 §

Rautatieliikenteen harjoittamiseen vaikuttavat muutokset rautatieyrityksen toiminnassa

Jos rautatieyrittäjä aikoo muuttaa tai laajentaa toimintaansa merkittävästi, sen on toimitettava ministeriölle uusi hakemus tai ministeriön pyytämä lisäselvitys. Ministeriö voi hakemuksen perusteella myöntää uuden toimiluvan tai lisäselvityksen perusteella antaa suostumuksen toiminnan jatkamiseen.

Ministeriö voi vaatia selvityksen, jos luvanhaltijan oikeudellinen asema muuttuu siten, että sillä voi olla vaikutusta luvan mukaisen rautatieliikenteen harjoittamiseen. Ministeriön on arvioitava toiminnan jatkamisen edellytykset mahdollisimman pian saatuaan luvanhaltijalta tarvittavan selvityksen.

Jos ministeriö katsoo, että rautatieturvallisuus voi 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa muutostilanteessa vaarantua, sen on peruutettava toimilupa noudattaen vastaavasti, mitä 9 §:ssä säädetään.

11 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Rautatieliikenteen harjoittajalla ja lain 53 §:ssä tarkoitettulla radanpidon töitä tekevällä yhtiöllä tai muulla yrityksellä on oltava voimassa oleva riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely raidekulkuneuvon käyttämisestä

rataverkolla toiselle aiheutuneen sellaisen vahingon varalle, josta toiminnan harjoittaja on lain tai sopimuksen perusteella vastuussa. Vakuutuksen tai muun sitä vastaavan järjestelyn riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus sekä toiminnasta aiheutuvat riskit. Vakuutuksen on oltava voimassa koko sinä aikana, jolloin toimintaa harjoitetaan.

12 §

Rautatieliikenteen harjoittamisen aloittaminen ja keskeyttäminen

Toimiluvan haltijalla on oikeus rautatieliikenteen harjoittamisen aloittamiseen edellyttäen, että:

1) toimiluvan haltijalla on 31 §:n mukainen Rautatieviraston myöntämä tai hyväksymä turvallisuustodistus, joka kattaa kaikki ne rautatieraitit, joilla liikennettä aiotaan harjoittaa;

2) toimiluvan haltijalle on myönnetty aiottua liikennettä varten tarvittava ratakapasiteetti;

3) toimiluvan haltija on tehnyt Ratahallintokeskuksen kanssa 25 §:ssä tarkoitetun rataverkon käyttösopimuksen;

4) tämän lain tai sen nojalla säädetty tai määrätty rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset täyttyvät muutoin.

Toimiluvan haltijan on aloitettava toimintansa kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä. Ministeriö voi toimiluvan haltijan pyynnöstä ottaen huomioon tarjottavien palvelujen erityinen luonne päättää, että toiminta saadaan aloittaa myöhemmin kuin kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä. Jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut toimintaansa kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä tai on keskeyttänyt toimintansa yhtäjaksoisesti vähintään kuudeksi kuukaudeksi, ministeriö voi pyytää toimiluvan haltijalta lisäselvi-

tystä toimiluvan voimassaolon edellytysten selvittämiseksi.

3 luku

Rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavat palvelut ja ratamaksu

13 §

Ratahallintokeskuksen rautatieliikenteen harjoittajille tarjoamat palvelut

Ratahallintokeskuksen on tarjottava rautatieliikenteen harjoittajille tasapuolisin ja syrjimätömin ehdoin rataverkon vähimmäiskäyttöpalveluja ja rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia raideyhteyksiä palveluihin pääsemiseksi noudattaen, mitä rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisestä ja rautateiden infrastruktuurin käyttömaksujen perimisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/14/EY, jäljempänä *kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivi*, liitteessä II säädetään. Näistä palveluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tieto palvelujen yksityiskohdista ja saatavuudesta ja käytettävissä olevista raideyhteyksistä on sisällytettävä verkkoselostukseen.

Ratahallintokeskus voi tarjota rautatieliikenteen harjoittajille rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia palveluja, rataverkon käytön lisäpalveluja ja oheispalveluja sekä sopia näistä palveluista ja muista hyödykkeistä. Tarkemmat säännökset rataverkon käytön lisäpalveluista ja oheispalveluista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tieto tarjottavista palveluista ja muista hyödykkeistä sekä niiden yksityiskohdista ja saatavuudesta on sisällytettävä verkkoselostukseen. Ratahallintokeskuksen on tarjottava tässä momentissa tarkoitettuja palveluja ja muita hyödykkeitä verkkoselostuksesta julkaistujen tietojen mukaisesti kaikille rautatieliikenteen harjoittajille rautatiereittikohtaisesti yhtäläisin ja tasapuolisin ehdoin.

14 §

Ratamaksu

Ratamaksuna peritään ratamaksun perusmaksua ja muita ratamaksuun liittyviä erikseen säädettyjä maksuja (*ratamaksu*).

Ratahallintokeskuksen on perittävä ratamaksun perusmaksua rautatieliikenteen harjoittajilta tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista momentissa tarkoitetuista hyödykkeistä niiden käytön mukaisesti noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin II luvussa säädetään. Rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palveluista ja muista hyödykkeistä perittävän ratamaksun perusmaksun tulee perustua aina niihin radanpidon kustannuksiin, joita rautatieliikenteen harjoittaminen aiheuttaa suoraan rataverkolle ja radanpidolle.

Ratamaksun perusmaksun määrästä annetaan tarkemmat säännökset liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

15 §

Ratamaksun periminen

Ratahallintokeskus päättää ratamaksun perusmaksun maksuunpanosta ja perii maksut kalenterikuukausittain rautatieliikenteen harjoittajilta. Ratahallintokeskuksen maksuunpanemat ratamaksut ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä.

4 luku

Rataverkon käyttö ja ratakapasiteetti

16 §

Rataverkolle pääsyyn oikeutetut rautatieyritykset ja rautatieyritysten kansainväliset yhteenliittymät

Tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia saavat käyttää seuraavat rautatieyritykset ja rautatieyritysten kansainväliset yhteen-

liittymät harjoitettavan rautatieliikenteen mukaisesti:

1) Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden välisessä kansainvälisessä rautatieliikenteessä 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu rautatieyrittäjä, jolla on Euroopan talousalueella myönnetty asianomainen toimilupa, tai tällaisten rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä;

2) kotimaan tavaraliikenteessä 1 kohdassa tarkoitettu rautatieyrittäjä tai tällaisten rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä;

3) kotimaan henkilöliikenteessä sekä Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdysliikenteessä rataverkolla Valtionrautateiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetun lain (20/1995) 1 §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön rautatieliikennettä harjoittava tytäryhtiö.

Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetut rautatieyritykset ja rautatieyritysten kansainväliset yhteenliittymät saavat käyttää rataverkon liikennepaikkoja harjoittamaansa liikennettä varten 25 §:ssä tarkoitetun rataverkon käyttösopimuksen mukaisin ehdoin. Myös muu yritys tai yhteisö saa käyttää rataverkon yksittäistä liikennepaikkaa rautatieliikenteeseen edellyttäen, että liikennöinti palvelee liikennepaikkaan liitettyä yksityisraidetta ja että liikennöinnistä on sovittu Ratahallintokeskuksen kanssa.

17 §

Puitesopimus ja sen julkisuus

Ratahallintokeskus voi tehdä ratakapasiteetin hakijan kanssa ratakapasiteetin käytöstä puitesopimuksen, jonka tarkoituksena on määrittää hakijan tarvitseman ratakapasiteetin ominaispiirteet. Puitesopimus ei kuitenkaan oikeuta ratakapasiteetin hakijaa saamaan sopimuksen mukaisia ratakapasiteettia. Ratahallintokeskuksen tulee myöntää myös puitesopimuksen mukainen ratakapasiteetti hakemuksesta tämän luvun mukaisessa menettelyssä ja tässä luvussa säädetyin perustein. Puitesopimus ei muutoinkaan rajoita tämän luvun muiden säännösten soveltamista muihin ratakapasiteetin hakijoihin.

Puitesopimus on tehtävä enintään viideksi vuodeksi. Ratahallintokeskus voi erityisestä

syystä tehdä pitempiaikaisia puitesopimuksia. Viittä vuotta pitempien sopimusten tekemisen perusteena voivat kuitenkin olla vain sopijapuolen kuljetusliiketoimintaan liittyvät sopimukset, erityisinvestoinnit tai erityiset liiketoimintarisikit sekä erityisen painavat syyt, jotka perustuvat sopijapuolen laajoihin ja pitkäaikaisiin investointeihin ja tällaisiin toimiin sisältyviin sopimussitoumuksiin.

Siitä riippumatta, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, julkisia ovat tieto puitesopimuksesta ja pääpiirteet siinä sovitusta ratakapasiteetista.

Rautatievirastolla on kuitenkin oikeus saada tiedot salassapitosäännösten estämättä puitesopimuksia koskevista neuvotteluista, sopimusten tekemisestä ja niiden perusteista sekä puitesopimusten ehdoista, jos tietojen saaminen on viraston tehtävien kannalta välttämätöntä.

18 §

Ratakapasiteetin hakeminen

Ratakapasiteettia on haettava Ratahallintokeskukselta kutakin aikataulukautta varten valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyvässä määräajassa. Uutta ratakapasiteettia tai ratakapasiteetin muutosta voidaan hakea säännöllistä liikennettä varten myös ratakapasiteetin jakamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen aikataulukauden aikana.

Tarkemmat säännökset ratakapasiteetin hakemisesta ja hakuajoista sekä rautatieliikenteen aikataulukaudesta, muutosajankohdista aikataulukauden aikana ja niihin liittyvistä määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin liitteessä III säädetään. Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset ratakapasiteettihakemuksesta.

Rautatieyritys ja rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä voivat hakea Ratahallintokeskukselta ratakapasiteettia myös sellaista Euroopan talousalueen kansainvälistä rautatiereittiä varten, josta vain osa kuuluu tässä laissa tarkoitettuun rataverkkoon.

19 §

Ratakapasiteettihakemusten etusijajärjestykset

Jos muulle liikenteelle on osoitettavissa riittävästi vaihtoehtoisia rautatiereittejä, voidaan tietty rautatiereitti tai sen osa osoittaa Ratahallintokeskuksen antamalla määräyksellä erikoistuneeksi ratakapasiteetiksi noudattaen, mitä siitä kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin 24 artiklassa säädetään. Erikoistuneen ratakapasiteetin rautatiereitillä tai sen osalla ratakapasiteetin etusija on liikenteellä, jota varten ratakapasiteetti on erikoistunut.

Jos haetun ratakapasiteetin yhteensovittaminen ei ole 20 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla mahdollista, Ratahallintokeskuksen on päätöksellään tällöin todettava rautatiereitti tai sen osa tältä osin ylikuormitetuksi ratakapasiteetiksi. Ratakapasiteetti voidaan todeta ylikuormitetuksi myös, jos ratakapasiteetin ylikuormittuminen on aikataulukauden aikana ilmeistä. Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset rautatiereitin etusijajärjestyksistä, joiden mukaisesti määrätty liikennetyyppi voi saada etusijan ylikuormittuneen ratakapasiteetin jakamisessa.

20 §

Yksittäistä etusijajärjестystä koskeva päätös

Jos samaa ratakapasiteettia on hakenut useampi hakija tai haettu ratakapasiteetti vaikuttaa toisen hakijan hakemaan ratakapasiteettiin, Ratahallintokeskuksen on ensisijaisesti pyrittävä sovittelemaan ratakapasiteetin hakemista koskeva asia hakijoiden kesken. Ratahallintokeskus voi tällöin tarjota hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa ratakapasiteettihakemusten yhteensovittamismenettelyssä ei saada hakijoiden kesken sovintoa, Ratahallintokeskus voi aikatauluehdotuksen laatimista varten ratkaista yksittäistapausta koskevan etusijajärjestyksen tässä luvussa säädetyin perustein. Ratahallintokeskuksen on ratkaistava etusi-

jajärjestys kymmenen päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitetun sovittelun päättymisestä.

Ylikuormitetun ratakapasiteetin osalta Ratahallintokeskus voi etusijajärjestystä koskevalla päätöksellään poiketa tämän luvun mukaisesta etusijajärjestyksestä sellaisen hakijan eduksi, joka harjoittaa kansainvälistä liikennettä tai jonka harjoittama liikenne ylläpitää tai parantaa rautatiekuljetusjärjestelmän tai joukkoliikenteen toimivuutta muutoin taikka jonka hakemuksen hylkääminen aiheuttaa hakijalle tai sen asiakkaan liiketoiminnalle kohtuutonta haittaa.

21 §

Aikatauluehdotuksen laadinta ja asianosaisten kuuleminen

Ratahallintokeskuksen on laadittava hakemusten perusteella aikatauluehdotus seuraavaa aikataulukautta varten neljän kuukauden kuluessa ratakapasiteetin hakuajan päättymisestä. Aikatauluehdotukseen voidaan sisällyttää tiedot hakijalle myönnettäväksi ehdotettavasta ratakapasiteetista ainoastaan siinä laajuudessa ja sellaisin rajoituksin kuin mitä ratakapasiteetin käyttö liikenteenohjauksen toteuttamiseksi edellyttää.

Aikatauluehdotuksen tulee perustua ensisijaisesti haetun ratakapasiteetin myöntämiseen edellyttäen, että ratakapasiteetin mukaisilla aikatauluilla voidaan harjoittaa rautatieliikennettä teknisten vaatimusten ja turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Ratahallintokeskus voi kuitenkin tarjota ratakapasiteetin jaon parantamiseksi hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista. Ratakapasiteetti voidaan jättää myös jakamatta, jos aikataulukautta varten tarvitaan varakapasiteettia rautatieliikenteen etusijajärjestyksen vuoksi.

Ratahallintokeskuksen on toimitettava aikatauluehdotus tiedoksi ratakapasiteetin hakijoille viimeistään 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä ja varattava hakijoille tilaisuus tulla kuulluiksi. Kuulemisaika on 30 päivää aikatauluehdotuksen tiedoksiannosta. Tavaraliikenteen rautatiekuljetuspalveluita hankkivilla

asiakkailta ja rautatiekuljetuspalveluiden ostajia edustavilla yhteisöillä on oikeus antaa lausunto aikatauluehdotuksesta 30 päivän kuulemisaikana, joka alkaa kulua näiden asianosaisten osalta Ratahallintokeskuksen määräyskoelmassa julkaistavasta aikatauluehdotuksen valmistumista koskevasta ilmoituksesta.

22 §

Ratakapasiteetin jakaminen

Ratahallintokeskuksen on päätettävä aikatauluehdotuksen ja 21 §:n 3 momentin mukaisen kuulemisen perusteella ratakapasiteetin jakamisesta tasapuolisin ja syrjimättömin perustein. Ratahallintokeskuksen on tällöin otettava erityisesti huomioon henkilö- ja tavaraliikenteen sekä radanpidon tarpeet samoin kuin rataverkon tehokas käyttö. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös erikoistuneen ja ylikuormittuneen ratakapasiteetin mukaan määräytyvät etusijajärjestykset, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

Päätös säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muuttamisesta tai uudelleenjakamisesta aikataulukauden aikana on tehtävä 1 momentin mukaisin perustein noudattaen, mitä menettelystä 18 §:n 1 ja 2 momentissa ja niiden nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

23 §

Kiireellinen ratakapasiteetti

Ratakapasiteetin hakija ja museoliikennettä harjoittava yhteisö voivat hakea Ratahallintokeskukselta kiireellistä ratakapasiteettia, jos hakija tarvitsee viipymättä ratakapasiteettia tilapäisesti yhtä tai useampaa rautatiereittiä varten. Tässä pykälässä tarkoitettua ratakapasiteettia voidaan hakea Ratahallintokeskukselta valtioneuvoston asetuksella säädettävässä määräajassa. Ratahallintokeskuksen on tällöin annettava päätös hakemukseen viiden työpäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Ratahallintokeskuksen on myönnettävä haettu ratakapasiteetti, jos hakemuksessa tarkoit-

tuun käyttöön on osoitettavissa riittävästi ratakapasiteettia. Jollei 22 §:n 1 momentista muuta johdu, ratakapasiteetti on myönnettävä sitä ensin hakeneelle.

Kiireellinen ratakapasiteettihakemus on tehtävä kirjallisesti. Hakemus voidaan saattaa käsiteltäväksi kuitenkin myös sähköisesti siten kuin siitä säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Lain säännöksistä poiketen sähköisesti vireille tulleet hakemukset annettu ratkaisu voidaan antaa hakijalle tiedoksi myös telekopiona tai sähköpostina. Päätös katsotaan tällöin annetuksi tiedoksi, kun telekopio tai sähköposti on lähetetty hakijalle.

24 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin hakija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. Jos rautatieyrittäjä käyttää myönnettyä ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Ratahallintokeskuksen on tältä osin peruutettava hakijalle myönnetty ratakapasiteetti.

Ratahallintokeskus antaa tarkemmat määräykset rautatiereittikohtaisista ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmääristä. Ratahallintokeskus voi peruuttaa hakijalle myönnetyn ratakapasiteetin tai osan siitä, jos hakija on käyttänyt ratakapasiteettia vähintään 30 päivän aikana vähemmän kuin rautatiereitin tai sen osan mukainen kynnysmäärä edellyttää.

Ratakapasiteettia ei saa kuitenkaan peruuttaa, jos käyttämättä jättäminen on johtunut hakijasta tai ratakapasiteettia käyttävästä rautatieyrittäjästä riippumattomista muista kuin taloudellisista syistä. Ratahallintokeskus voi peruuttaa ratakapasiteetin aina siltä ajalta, jolloin rautatieyrittäjällä ei ole turvallisuustodistusta rautatieliikenteen harjoittamista varten.

Ratahallintokeskus voi poistaa ratakapasiteetin käytöstä kokonaan tai osittain sellaisella rautatiereitillä, joka on rataverkon teknisestä viasta tai kaa onnettomuudesta tai vauriotapahtumasta

johtuvasta syystä tilapäisesti poissa käytöstä. Ratahallintokeskuksen on tällöin mahdollisuuksien mukaan tarjottava vaihtoehtoisia rautatiereittejä ratakapasiteetin haltijalle. Ratahallintokeskus ei ole kuitenkaan velvollinen korvaamaan ratakapasiteetin haltijalle mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa, jollei 25 §:n nojalla ole muuta sovittu.

25 §

Rataverkon käyttö Sopimus

Ratahallintokeskuksen tulee tehdä rautatieliikenteen harjoittajan kanssa rataverkon käyttöä koskeva sopimus. Siinä tulee sopia 13 §:ssä tarkoitettujen Ratahallintokeskuksen tarjoamien palveluiden käytöstä ja muista tarvittavista käytännön järjestelyistä.

Ratahallintokeskuksen tulee tehdä käyttö Sopimus jokaisen rautatieliikenteen harjoittajan kanssa tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin. Käyttö Sopimus tehdään kutakin aikataulukautta varten ottaen huomioon aikataulukaudelle myönnetty ratakapasiteetti. Käyttö Sopimusta voidaan muuttaa, jos aikataulukauden aikana tehdyt ratakapasiteetin jakamista koskevat päätökset tai muut sopimukseen vaikuttavat seikat sitä edellyttävät.

Ratahallintokeskus ei saa tehdä käyttö Sopimusta ennen kuin rautatieliikenteen harjoittaja täyttää 12 §:ssä säädetty edellytykset rautatieliikenteen aloittamiselle.

26 §

Liikenteenohjaus

Ratahallintokeskus vastaa rataverkon liikenteenohjauksesta. Ratahallintokeskus järjestää liikenteenohjauksen tai hankkii liikenteenohjauspalvelut julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Ratahallintokeskus voi myös sopia yksityisraiteen haltijan kanssa liikenteenohjauksen järjestämisestä yksityisraiteella tai jollakin sen osalla.

5 luku

Rautatiejärjestelmän turvallisuus ja yhteentoimivuus

27 §

Rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden perusteet

Rautatiejärjestelmän on oltava mahdollisimman turvallinen ja teknisesti yhteentoimiva. Rautatiejärjestelmän turvallisuustasoa ja yhteentoimivuutta on kehitettävä alan teknisen ja muun rautatiejärjestelmän turvallisuuteen ja yhteentoimivuuteen vaikuttavan kehityksen mahdollistamalla tavalla.

Ratahallintokeskus, rautatieliikenteen harjoittaja ja radanpidon töitä tekevä yritys vastaa toiminnassaan rautatiejärjestelmän turvallisuudesta käytöstä ja siihen liittyvien riskien hallinnasta. Ratahallintokeskuksella ja rautatieyrityksellä on oltava turvallisuuden takaava organisaatio ja 30 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä.

Rautatiejärjestelmän vähimmäisturvallisuustaso määritellään rautatieturvallisuudirektiivin 7 artiklassa tarkoitetuissa yhteisissä turvallisuustavoitteissa. Rautatieviraston on tarvittaessa muutettava rautatieturvallisuutta koskevat määräyksensä siten, että yhteiset turvallisuustavoitteet voidaan saavuttaa.

Yhteisten turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja muiden turvallisuutta koskevien vaatimusten noudattamista arvioidaan rautatieturvallisuudirektiivin 6 artiklassa tarkoitetuissa yhteisissä turvallisuusmenetelmissä. Yhteisiä turvallisuusmenetelmiä käytetään turvallisuuden tason ja turvallisuustavoitteiden saavuttamisen ja muiden turvallisuutta koskevien vaatimusten noudattamisen arvioinnissa.

Rautatiejärjestelmässä käytettävien osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden on oltava olennaisten vaatimusten ja niitä täydentävien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien tai Rautatieviraston antamien määräysten mukaisia. Näitä vaatimuksia on noudatettava osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän suunnittelussa, valmistuksessa, markkinoille

saattamisessa, käyttöönotossa, parantamisessa, uudistamisessa ja käytössä.

28 §

Rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset

Rautatiejärjestelmässä on noudatettava niitä turvallisuutta, luotettavuutta ja käyttöä, terveyttä, ympäristönsuojelua ja teknistä yhteensopivuutta koskevia olennaisia vaatimuksia, joista säädetään tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudirektiivin liitteessä III ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudirektiivin liitteessä III. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rautatiejärjestelmää koskevista olennaisista vaatimuksista.

Rautatievirasto voi antaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi tarkemmat määräykset:

- 1) rataverkolla tapahtuvasta liikennöinnistä;
- 2) radanpidosta, ratalaitteista ja ratarakenteista;
- 3) liikkuvasta kalustosta ja sen käyttämisestä liikenteeseen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettut määräykset voivat koskea myös yksityisraiteilla olevia radan rakenteita ja laitteita, yksityisraiteilla käytettävää liikkuvaa kalustoa ja liikennöintiä yksityisraiteilla.

Rautatievirasto antaa tarkemmat määräykset yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Liikenneturvallisuustehtäviä rataverkolla hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksia koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään.

29 §

Turvallisuustavoitteiden saavuttamisen seuranta

Rautatievirasto seuraa yhteisten turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja rautatieturvallisuuden kehittymistä. Se esittää vuosikertomuksessaan rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä I

luetellut turvallisuusindikaattorit. Virasto julkaisee vuosikertomuksen edellisen vuoden toiminnasta ja toimittaa sen 30 päivään syyskuuta mennessä ministeriölle ja Euroopan rautatievirastolle.

Ratahallintokeskuksen ja rautatieyritysten on laadittava vuosittain turvallisuuskertomus, joka sisältää tiedot edellisen vuoden turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta. Kertomus on toimitettava Rautatievirastolle 30 päivään kesäkuuta mennessä.

Tarkempia säännöksiä yhteisistä turvallisuusindikaattoreista, Rautatieviraston vuosikertomuksesta ja Ratahallintokeskuksen ja rautatieyrityksen turvallisuuskertomuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä

Rautatieyrityksellä ja Ratahallintokeskuksella on oltava rautatieturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten mukainen turvallisuusjohtamisjärjestelmä, joka täyttää rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetetut vaatimukset. Turvallisuusjohtamisjärjestelmällä on varmistettava organisaation toimintaan oleellisesti kuuluvien riskien hallinta.

Rautatieyrityksen turvallisuusjohtamisjärjestelmää laadittaessa on otettava huomioon sen harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus. Ratahallintokeskuksen turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on otettava huomioon rautatieyritysten toiminnan vaikutukset rataverkkoon sekä huolehdittava siitä, että kaikki rautatieyritykset voivat toimia yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja kansallisten turvallisuusmääräysten sekä turvallisuustodistuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Rautatieyrityksen ja Ratahallintokeskuksen on ilmoitettava välittömästi Rautatievirastolle turvallisuusjohtamisjärjestelmään tehdyistä merkittävistä muutoksista.

Rautatieyrityksen toimitusjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö ja Ratahallintokeskuksen ylijohdaja vastaavat turvalli-

suusjohtamisjärjestelmän käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä johtamassaan organisaatiossa.

Tarkemmat säännökset rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetettavista vaatimuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

31 §

Rautatieyrityksen turvallisuustodistus

Rautatieyrityksellä on oltava rautatieliikenteen harjoittamista varten turvallisuustodistus, joka voi kattaa rataverkon kokonaan tai osan siitä. Rautatieviraston on tässä pykälässä säädettyin edellytyksin hakemuksesta myönnettävä turvallisuustodistus tai hyväksyttävä muualla Euroopan talousalueella myönnetty turvallisuustodistus enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Muualla Euroopan talousalueella myönnetyn turvallisuustodistuksen osalta Rautatievirasto voi edellyttää hakijalta lisäselvitystä Suomessa harjoitettavaksi aiotusta liikenteestä tai muusta toiminnasta.

Rautatievirasto myöntää hakijalle turvallisuustodistuksen, jos:

1) hakijalla on turvallisuusjohtamisjärjestelmä ja muu vastaava järjestelmä hakijan sisäisistä järjestelyistä, joilla varmistetaan rautatieliikenteen harjoittamista koskevien säännösten ja määräysten noudattaminen;

2) hakijan liikenneturvallisuudesta vastaava johto ja henkilöstö on tehtävänsä pätevä ja ammatillisesti koulutettu;

3) hakijan liikkuva kalusto täyttää sille asetetut vaatimukset ja sen huolto ja kunnossapito on järjestetty asianmukaisesti;

4) hakijalla on 11 §:ssä tarkoitettu riittävä vakuutus tai muu järjestely.

Hakijan on turvallisuustodistuksen myöntämiseksi tai hyväksymiseksi toimitettava Rautatievirastolle selvitykset 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä sekä tarvittaessa rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä IV tarkoitettut selvitykset turvallisuustodistuksen verkkokohtaisen osan saamiseksi.

Rautatievirasto hyväksyy turvallisuustodistuksella tai erillisellä päätöksellä rautatieyrityk-

sen turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja ne rautatieyrityksen sisäiset ohjeet, jotka koskevat rautatieyrityksen liikennöinnin ja sen harjoittaman muun toiminnan turvallisuuden varmistamista.

Rautatievirasto voi myöntää tai hyväksyä rautatieyrityksen turvallisuustodistuksen koskemaan valtion rataverkkoa kokonaisuudessaan tai yksittäisiä rautatiereittejä. Turvallisuustodistukseen voidaan muutoinkin sisällyttää rautatieliikenteen turvallisuutta koskevia ehtoja, joiden perusteena on rautatieliikenteen turvallisuuden varmistaminen ottaen huomioon hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus. Rautatievirasto voi tarkistaa turvallisuustodistuksen tai sen osan, jos rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti.

Jos rautatieyrityksen harjoittaman rautatieliikenteen luonne tai laajuus muuttuu oleellisesti, sen on haettava uusi turvallisuustodistus tai pyydettävä Rautatievirastoa hyväksymään turvallisuustodistuksen uudelleen.

32 §

Ratahallintokeskuksen turvallisuuslupa

Ratahallintokeskuksella on oltava valtion rataverkon suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitamista varten Rautatieviraston myöntämä turvallisuuslupa. Rautatieviraston on tässä pykälässä säädetyn edellytyksin myönnettävä Ratahallintokeskukselle turvallisuuslupa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Rautatievirasto myöntää turvallisuusluvan, jos Ratahallintokeskus osoittaa turvallisuusjohtamisjärjestelmälleen ja muilla järjestelyillä voivansa varmistaa rataverkon turvallisen suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon. Lisäksi Ratahallintokeskuksella on oltava palveluksessaan asiantunteva ja pätevä turvallisuudesta vastaava johto ja muu henkilöstö.

Ratahallintokeskuksen on turvallisuusluvan myöntämiseksi toimitettava Rautatievirastolle tiedot:

1) turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja sen muista sisäisistä turvallisuusjärjestelyistä, joilla varmistetaan valtion rataverkon turvallinen

suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito sekä rataverkon hallinnointia koskevien säännösten ja määräysten noudattaminen;

2) turvallisuudesta vastaavan johdon ja henkilöstön pätevyydestä ja ammatillisesta koulutuksesta.

Rautatievirasto hyväksyy myöntämällään turvallisuusluvalla tai erillisellä päätöksellä Ratahallintokeskuksen turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja ne Ratahallintokeskuksen sisäiset ja muut ohjeet, jotka koskevat rataverkon turvallisen suunnittelun, kunnossapidon ja rataverkon käytön kannalta välttämättömiä erityisvaatimuksia.

Rautatievirasto voi tarkistaa Ratahallintokeskuksen turvallisuusluvan, jos rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä muutetaan olennaisesti.

33 §

Turvallisuustodistusta ja -lupaa koskevan asian käsittely ja niiden muuttaminen tai peruuttaminen

Rautatieviraston on ratkaistava turvallisuustodistuksen ja -luvan myöntämisestä tai hyväksymisestä koskeva hakemus neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hakija on toimittanut sille kaikki hakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot. Turvallisuustodistusta ja -lupaa koskeva päätös on kuitenkin aina tehtävä 12 kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta.

Rautatieyrityksen on ilmoitettava välittömästi Rautatievirastolle turvallisuustodistukseen vaikuttavista muutoksista ja kun se ottaa palvelukseensa uusia turvallisuustehtäviä hoitavia henkilöstöryhmiä tai ottaa käyttöönsä uutta liikuvaa kalustoa. Ratahallintokeskuksen on ilmoitettava välittömästi Rautatievirastolle rataverkon ja sillä olevien laitteiden tai kunnossapidon tai sitä koskevien menettelyjen oleellisista muutoksista sekä muista turvallisuuslupaan vaikuttavista merkittävistä muutoksista.

Rautatievirasto voi turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan muuttaa rautatieyrityksen turvallisuustodistusta ja Ratahallintokeskusta kuuluttuaan Ratahallintokeskuksen turvallisuuslupaa,

jos turvallisuustodistuksen tai -luvan myöntämisen edellytykset ovat muuttuneet.

Rautatievirasto voi turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan peruuttaa toistaiseksi tai määräajaksi rautatieyrityksen turvallisuustodistuksen ja Ratahallintokeskusta kuultuaan Ratahallintokeskuksen turvallisuusluvan tai muualla Euroopan talousalueella myönnetyn turvallisuustodistuksen hyväksynnän, jos todistuksen- tai luvanhaltija ei enää täytä turvallisuustodistuksen tai -luvan saamisen edellytyksiä tai toimii vakavasti vastoin sille säädettyjä tai määrättyjä velvollisuuksia.

34 §

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston kuljettajilla, liikenteenohjaukseen osallistuvilla sekä muilla välittömästi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä tulee olla tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään tai määrätään.

Muilla rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavilla henkilöillä on oltava tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus. Heidän on oltava vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikäisiä ja muutoinkin sopivia hoitamaansa tehtävään.

Rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen on annettava palveluksessaan ollevalle 2 momentissa säädetty kelpoisuusvaatimukset täyttävälle henkilölle kelpoisuustodistus. Kelpoisuustodistuksen antajan on pidettävä palveluksessaan olevista kelpoisuustodistuksen saaneista henkilöistä kelpoisuusrekisteriä. Rekisterin pitämiseen sovelletaan, mitä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettun lain (1167/2004) 16—20 §:ssä säädetään.

Rautatievirasto voi antaa tarkemmat määräykset 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden

kelpoisuusvaatimuksista, jollei niistä muuta säädetä tai määrätä. Rautatievirasto voi erityisestä syystä myöntää tämän momentin nojalla antamistaan määräyksistä erivapauden. Erivapauden myöntämisellä ei saa vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

35 §

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa

Rautatiejärjestelmässä käytettävän rakenteellisen osajärjestelmän käyttöön ottamiseen on oltava Rautatieviraston myöntämä käyttöönottolupa, jollei Suomea koskevasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu. Tämän pykälän säännökset rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvasta koskevat myös yksityisraiteilla käytettäviä rakenteellisia osajärjestelmiä.

Rautatieviraston on myönnettävä käyttöönottolupa sellaiselle rakenteelliselle osajärjestelmälle, joka täyttää yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimukset. Lisäksi osajärjestelmän on täytettävä Rautatieviraston 28 §:n nojalla antamien määräysten vaatimukset, jos ne koskevat asianomaista osajärjestelmää. Rautatievirasto voi hyväksyä rakenteellisen osajärjestelmän käyttöön otettavaksi myös turvallisuusjohtamisjärjestelmän hyväksymisen yhteydessä.

Rautatievirasto voi myöntää käyttöönottoluvan määräaikaisena sekä sisällyttää siihen sellaisia rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan yhteentoimivuuden teknisten eritelmien tai tässä laissa säädettyjen tai sen nojalla määrättyjen vaatimusten noudattaminen. Käyttöönottoluvan ehdot eivät saa olla ristiriidassa olennaisten vaatimusten kanssa.

Jos rakenteellista osajärjestelmää parannetaan tai uudistetaan käyttöönottoluvan myöntämisen jälkeen, siitä on ilmoitettava Rautatievirastolle. Jos rakenteellista osajärjestelmää parannetaan tai uudistetaan olennaisesti, sitä ei saa ottaa käyttöön ennen kuin sille on myönnetty uusi käyttöönottolupa.

36 §

Rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupa ja yhteentoimivuuden osatekijän hyväksyntää koskevat erinäiset säännökset

Jos rakenteellinen osajärjestelmä ei kuulu yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamisalan piiriin, sen on täytettävä 28 §:n nojalla säädetty tai määrätty vaatimukset, jollei Suomea koskevasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu. Tämän pykälän säännökset rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvasta koskevat myös yksityisraiteilla käytettäviä rakenteellisia osajärjestelmiä.

Rakenteellisella osajärjestelmällä, jolle on myönnetty käyttöönottolupa muualla Euroopan talousalueella tai talousalueen ulkopuolisessa valtiossa, on oltava Rautatieviraston myöntämä käyttöönottolupa ennen sen ottamista käyttöön.

Suomen ja Venäjän välisessä rautateiden yhdysliikenteessä käytettävältä liikkuvalla kalustolta ei vaadita 35 §:ssä tarkoitettua käyttöönottolupaa. Yhdysliikenteessä käytettävästä liikkuvasta kalustosta on ilmoitettava tässä laissa vaaditut rekisteröintitiedot 37 §:ssä tarkoitettuun liikkuvan kaluston rekisteriin ennen kuin kalusto voidaan ottaa käyttöön Suomen rataverkolla. Lisäksi kaluston on oltava tarkastettu siten kuin Suomen ja Venäjän välisestä rautatieyhdysliikenteestä on sovittu ennen sen käyttöönottoa Suomen rataverkolla.

Rautatievirasto voi hakemuksesta myöntää yhteentoimivuuden osatekijälle tyyppikohtaisen hyväksynnän, jos osatekijä täyttää 28 §:n nojalla säädetty tai määrätty vaatimukset, jollei Suomea koskevasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

37 §

Liikkuvan kaluston rekisteri

Rautatievirasto pitää rautatiejärjestelmän turvallisuuden edistämiseksi ja liikkuvan kaluston yksilöimiseksi rekisteriä, jonka avulla valvotaan liikkuvan kaluston kelpoisuutta ja liikenneturvallisuutta. Liikkuva kalusto rekisteröidään

Rautatieviraston ylläpitämään rekisteriin, jos liikkuva kalusto on saanut käyttöönottoluvan Suomessa. Rekisteriin merkitään myös sellainen valtion rataverkolla käytettävä liikkuva kalusto, joka on saanut käyttöönottoluvan muualla Euroopan talousalueella tai talousalueen ulkopuolisessa valtiossa, sekä yksityisraiteilla käytettävä liikkuva kalusto.

Rautatievirasto voi rekisteröidä liikkuvan kaluston hakemuksesta myös määräajaksi. Myös sellainen liikkuva kalusto, joka on saanut käyttöönottoluvan toisessa valtiossa, voidaan rekisteröidä määräajaksi, jos sille on myönnetty käyttöönottolupa Suomessa ja sitä käytetään valtion rataverkolla ainoastaan väliaikaisesti.

Liikkuvan kaluston rekisteriin on merkittävät tiedot liikkuvan kaluston omistajasta, haltijasta ja vuokraajasta. Muista liikkuvan kaluston rekisteriin merkittävistä tiedoista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Suomen ja Venäjän välisessä rautatieyhdysliikenteessä käytettävästä liikkuvasta kalustosta on rekisteriin merkittävät tiedot kulkuneuvon omistajasta tai vuokraajasta, kulkuneuvon käyttöön liittyvistä mahdollisista rajoituksista sekä kulkuneuvon huoltosuunnitelmaan liittyvistä turvallisuuden kannalta olennaisista tiedoista.

38 §

Liikkuvan kaluston rekisteröinti ja kaluston poistaminen rekisteristä

Liikkuvan kaluston rekisteröintiä haetaan Rautatievirastolta. Hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, että 37 §:ssä säädetty rekisteröinnin edellytykset täyttyvät, ja muut rekisteröintiä varten tarvittavat selvitykset, joista Rautatievirasto antaa tarkemmat määräykset.

Jos liikkuvan kaluston omistaja, haltija tai vuokraaja vaihtuu tai muut rekisteriin merkityt tiedot tai muut rekisteröinnin edellytykset muuttuvat, rautatieyrityksen tai muun liikkuvasta kalustosta vastaavan yhtiön tai yhteisön on ilmoitettava siitä Rautatievirastolle. Muutoksesta on ilmoitettava Rautatievirastolle 14 päivän kuluessa siitä, kun rautatieyritys tai muu liikkuvasta kalustosta vastaava yhtiö tai yhteisö on saanut

muutoksesta tiedon. Jollei ilmoitusta ole tehty tässä momentissa säädettyssä määräajassa, Rautatievirasto voi kieltää liikkuvan kaluston käytämisen valtion rataverkolla.

Rautatieviraston on poistettava liikkuva kalusto rekisteristä, jos:

1) rekisteröinnin edellytykset eivät enää täyty;

2) liikkuva kalusto on tuhoutunut, romutettu tai muuten poistettu käytöstä; tai

3) rekisteriin merkityn liikkuvan kaluston katsastus ei ole ollut voimassa kahteen vuoteen eikä liikkuvaa kalustoa ole sen jälkeen Rautatieviraston määräämässä ajassa uudelleen todettu liikennekelpoiseksi.

39 §

Liikkuvan kaluston katsastusjärjestelmä

Rataverkolla kansallisessa liikenteessä käytettävä liikkuva kalusto kuuluu Rautatieviraston katsastusjärjestelmän piiriin, jos sille ei ole myönnetty 35 §:ssä tarkoitettua osajärjestelmän käyttöönottolupaa. Rautatievirasto järjestää katsastuksen tai hankkii katsastuspalvelut julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Rautatievirasto antaa kuitenkin katsastusta koskevat ja siihen liittyvät hallintopäätökset.

40 §

Ratarekisteri

Ratahallintokeskus pitää yhteentoimivuuden edistämiseksi ratarekisteriä, johon on sisällytetty tiedot osajärjestelmistä ja niiden ominaisuuksista sekä muut asianomaisessa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä edellytetyt tiedot.

41 §

Ilmoitetun laitoksen nimeäminen ja nimeämisen peruuttaminen

Rautatievirasto nimeää hakemuksesta ilmoitetun laitoksen tavanomaista rautatiejärjestelmää ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmää

varten määräajaksi tai toistaiseksi. Laitoksen nimeämisen edellytyksenä on, että:

1) laitos on viranomainen tai suomalainen oikeushenkilö;

2) laitos on luotettava sekä toiminnallisesti, kaupallisesti ja taloudellisesti rautatiejärjestelmämarkkinoiden osapuolista riippumaton;

3) laitoksella on toiminnan laajuuden kannalta riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely;

4) laitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet.

Jos ilmoitetun laitoksen tehtäviä hoitaa erillinen ja tunnistettavissa oleva osa oikeushenkilöä, laitoksen ei 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa katsota tämän perusteella menettävän riippumattomuuttaan.

Rautatievirasto voi sisällyttää ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevaan päätökseen sellaisia laitoksen toimintaan liittyviä rajoituksia tai ehtoja, joilla varmistetaan, että laitokselle kuuluvat tehtävät hoidetaan asianmukaisesti.

Rautatievirasto voi peruuttaa ilmoitetun laitoksen nimeämisen kokonaan tai määräajaksi, jos laitos ei täytä säädettyjä vaatimuksia taikka jos laitos toimii olennaisesti tämän lain tai tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin tai suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin vastaisesti.

Tarkemmat säännökset ilmoitetulle laitokselle asetettavista vaatimuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ilmoitetun laitoksen tehtävät ja valvonta

Ilmoitettu laitos tekee osajärjestelmien vaatimuksenmukaisuuden tarkastuksia ja antaa tarkastuksia koskevia vaatimuksenmukaisuustodistuksia sekä yhteentoimivuuden osatekijöille

vaatimuksenmukaisuuden tai käyttöönsoveltu-
vuuden arviointeja ja antaa niitä koskevia vaati-
muksenmukaisuus- ja tarkastustodistuksia. Tar-
kemmat säännökset tässä momentissa tarkoite-
tuissa tarkastuksissa sovellettavasta menettelys-
tä sekä vaatimuksenmukaisuus- ja tarkastusto-
distusten antamisesta annetaan valtioneuvoston
asetuksella.

Ilmoitettu laitos voi teettää alihankkijalla osa-
toimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen teh-
täviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää
41 §:n 1 momentin mukaiset ilmoitetun laitok-
sen nimeämistä koskevat edellytykset lukuun ot-
tamatta 1 kohdan vaatimusta ja jos alihankkija
suorittaa tehtävän tässä laissa tai sen nojalla sää-
dettyjen tai määrättyjen vaatimusten mukaises-
ti. Ilmoitettu laitos vastaa alihankintana teettä-
mistään toimenpiteistä.

Ilmoitetun laitoksen edustajalla on tässä py-
kälässä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan oi-
keus päästä tarkastuksen kohteena olevalle työ-
maalle, tuotantolaitokseen, varastoalueelle, tes-
tauslaitoksiin ja muihin sellaisiin paikkoihin,
joihin pääsy on välttämätöntä tarkastuksen suo-
rittamiseksi. Ilmoitetulla laitoksella on tarkas-
tuksia suorittaessaan salassapitosäännösten estä-
mättä oikeus saada tutkittavakseen tarkastusta
varten tarvittavat toteuttamissuunnitelmat ja
muut tarvittavat asiakirjat.

Ilmoitettua laitosta voidaan käyttää liikkuvan
kaluston sekä radan laitteen ja rakenteen vaati-
muksenmukaisuuden arviointiin ja tarkastuk-
seen myös silloin, kun liikkuva kalusto sekä ra-
dan laite ja rakenne eivät kuulu yhteentoimivu-
uden teknisen eritelmän soveltamisalan piiriin.

Rautatievirasto valvoo ilmoitetun laitoksen
toimintaa. Rautatievirastolla on oikeus salassa-
pitosäännösten estämättä saada valvontatehtä-
väänsä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot laitok-
sen hallinnosta, taloudesta, henkilökunnan tek-
nisestä pätevyydestä, laitoksen tekemistä ar-
vioinneista sekä tämän lain mukaisista arviointi-
menettelyistä ja laitoksen antamista vaatimuk-
senmukaisuustodistuksista ja tarkastustodistuk-
sista. Ilmoitetun laitoksen on ilmoitettava Rauta-
tievirastolle sellaisista toimintansa muutoksista,

joilla voi olla vaikutusta ilmoitettuna laitoksena
toimimisen edellytyksiin.

43 §

Hyvän hallinnon vaatimukset ilmoitetun laitok- sen toiminnassa

Ilmoitetun laitoksen on noudatettava tässä
laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan, mitä
hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toimin-
nan julkisuudesta annetussa laissa, sähköisestä
asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa
laissa ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Vaati-
muksenmukaisuustodistuksessa ja tarkastusto-
distuksessa voidaan kuitenkin käyttää sitä kiel-
tä, jolla arviointia koskevat tekniset asiakirjat on
laadittu. Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihank-
kijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoi-
keudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä
hänen suorittaessaan 42 §:ssä tarkoitettuja tehtä-
viä.

44 §

Osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osateki- jän vaatimuksenmukaisuuden tarkastaminen ja arviointi

Rautatiejärjestelmän osajärjestelmän ja yh-
teentoimivuuden osatekijän vaatimuksenmukai-
suus arvioidaan 28 §:n nojalla annettujen vaati-
musten perusteella. Jos yhteisön oikeuden nojal-
la on muutoin asetettu yhteentoimivuuden osate-
kijöihin sovellettavia teknisiä vaatimuksia, vaati-
muksenmukaisuuden arvioinnissa otetaan huo-
mioon myös nämä vaatimukset.

Osajärjestelmän vaatimuksenmukaisuus voi-
daan osoittaa EY-tarkastusvakuutuksella, jos il-
moitettu laitos on antanut tätä varten osajärjes-
telmää koskevan vaatimuksenmukaisuustodis-
tuksen. Yhteentoimivuuden osatekijän vaati-
muksenmukaisuus voidaan osoittaa EY-vaati-
muksenmukaisuusvakuutuksella tai EY-käyt-
töönsoveltuvuusvakuutuksella, jos ilmoitettu
laitos on antanut tätä varten yhteentoimivuuden
osatekijää koskevan tarkastustodistuksen.

Osajärjestelmälle annettavasta EY-tarkastusvakuutuksesta sekä yhteentoimivuuden osatekijälle annettavasta EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksesta ja EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksesta sekä niiden antamisen edellytyksistä ja antamista koskevasta menettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

45 §

Osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän markkinakelpoisuus sekä vaatimuksenmukaisuusolettama

Jos osajärjestelmä tai yhteentoimivuuden osatekijä ei täytä olennaisia vaatimuksia, osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää ei saa saattaa markkinoille, pitää kaupan, myydä tai muutoin luovuttaa toiselle rautatiejärjestelmässä käytettäväksi tai käyttää tässä järjestelmässä. Olennaiset vaatimukset täyttävän osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän saattamista markkinoille, kaupan pitämistä, myyntiä tai muuta luovutusta taikka käyttöä ei saa kieltää, rajoittaa tai vaikeuttaa muulla kuin tässä laissa säädetyllä tai lain nojalla määrättyllä olennaisten vaatimusten noudattamisesta johtuvalla tai muussa laissa säädetyllä perusteella.

Jos osajärjestelmällä on EY-tarkastusvakuutus tai vastaava muu Euroopan talousalueella annettu vakuutus taikka yhteentoimivuuden osatekijällä EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutus tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutus tai vastaava muu Euroopan talousalueella annettu vakuutus ja vakuutusta osajärjestelmälle tai yhteentoimivuuden osatekijälle annettaessa on otettu huomioon 28 §:n nojalla säädetty tai määrätty vaatimukset, osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää on pidettävä olennaisten vaatimusten mukaisena. Tämä vaatimuksenmukaisuusolettama on voimassa, jollei näytetä, että osajärjestelmä tai yhteentoimivuuden osatekijä on olennaisten vaatimusten vastainen.

46 §

Turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonta

Rautatievirasto on tässä laissa tarkoitettu valvontaviranomainen, ja se vastaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonnasta. Virasto valvoo turvallisuutta ja yhteentoimivuutta myös yksityisraiteilla.

Rautatievirasto valvoo, että rautatieyrityksen ja Ratahallintokeskuksen turvallisuusjohtamisjärjestelmät täyttävät tässä laissa ja rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä III turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetetut vaatimukset. Onnettomuustutkintakeskus voi onnettomuustutkinnan toimittamiseksi tarkastaa rautatieyrityksen ja Ratahallintokeskuksen turvallisuusjohtamisjärjestelmän.

Rautatievirastolla on oikeus valvontatehtävän hoitamiseksi päästä Ratahallintokeskuksen, rautatieliikenteen harjoittajan, yksityisraiteen haltijan, radanpidon töitä tekevän yrityksen, liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yrityksen ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluja tarjoavan yrityksen hallinnassa oleviin tiloihin, tarkastaa 30 §:ssä tarkoitettu turvallisuusjohtamisjärjestelmä ja saada salassapitosäätösten estämättä nähtäväkseen valvonnan toimittamiseksi tarvittavat rekisterit, luettelot ja muut asiakirjat. Rautatievirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Poliisin tulee tarvittaessa antaa virka-apua tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa koskevissa asioissa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen yritysten ja yhteisöjen on salassapitosäätösten estämättä annettava Rautatievirastolle sen valvontatehtävän hoitamiseksi tarvitsemat tiedot.

47 §

Osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän markkina- ja valvonta

Rautatievirasto valvoo rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten noudattamista. Virastolla on oikeus salassapitosäätösten estä-

mättä saada valvontatehtävänsä suorittamiseksi tarvittavat tiedot ilmoitetulta laitokselta, osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden valmistajalta, näiden edustajalta, niiltä, jotka saattavat osajärjestelmiä tai yhteentoimivuuden osatekijöitä markkinoille, pitävät kaupan, myyvät tai muutoin luovuttavat niitä, sekä niiltä, jotka ottavat käyttöön tai käyttävät osajärjestelmiä ja yhteentoimivuuden osatekijöitä.

Jos 44 §:ssä tarkoitettu vakuutus ei ole asianmukainen taikka osajärjestelmä tai yhteentoimivuuden osatekijä ei muutoin vastaa tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä ja määrättyjä vaatimuksia, Rautatieviraston on vaadittava 1 momentissa tarkoitettua yhteisöä tai muuta tahoa ryhtymään toimenpiteisiin osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi. Jos osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän vaatimuksenmukaisuuden vastaisuus vaarantaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden tai vaatimuksenmukaisuuden vastaisuus on muutoin olennainen, viraston on ryhdyttävä toimenpiteisiin osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän käytön rajoittamiseksi tai kieltämiseksi taikka sen poistamiseksi markkinoilta. Viraston on ilmoitettava tässä momentissa tarkoitettua toimenpiteestä Euroopan yhteisöjen komissiolle.

48 §

Onnettomuuden tai muun uhkaavan tilanteen estäminen

Rautatievirastolla on oikeus keskeyttää rautatieliikennettä tai rautateitä uhkaava toimenpide tai muu tapahtuma, jos on perusteltua syytä olettaa, että rautatieliikenteen tai rautateiden turvallisuus tai ihmisten henki tai terveys on uhattuna. Samoin perustein Rautatievirasto voi keskeyttää huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttavan toimenpiteen tai tapahtuman.

49 §

Rautateitä uhkaavaan vaaraan ja onnettomuuteen varautuminen

Rautatieliikenteen harjoittajan, Ratahallintokeskuksen ja radanpitoon liittyvää liikennettä harjoittavan yrityksen on riittävällä tavalla varauduttava rautateitä uhkaavan vaaran tai onnettomuuden varalta. Rautatievirasto voi antaa tarkempia määräyksiä varautumisesta onnettomuuteen ja vaaratilanteeseen.

Rautatievirasto voi velvoittaa rautatieyrityksen ja sen, joka suorittaa liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä rautatieliikenteessä, osallistumaan pelastusharjoituksiin ja rautatieliikenteen pelastustoimintaan, kuitenkin enintään viideksi vuorokaudeksi vuodessa.

50 §

Rautatieonnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinta

Rautatiellä tapahtuneen onnettomuuden ja vaaratilanteen tutkinnasta säädetään onnettomuuksien tutkinnasta annetussa laissa (373/1985).

Rautatieliikenteen harjoittajan ja Ratahallintokeskuksen on ilmoitettava onnettomuustutkintakeskukselle ja Rautatievirastolle viipymättä niiden tietoon tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista.

Rautatievirasto voi tutkia muut kuin 1 momentin mukaan tutkittavana olevat vaaratilanteet ja tapahtumat, jos se on tarpeen rautateiden turvallisuuden edistämiseksi.

6 luku

Säätelyelin ja sen tehtävät

51 §

Säätelyelin

Rautatieviraston on säätelyelimenä sen lisäksi, mitä sen tehtävistä tämän lain nojalla muutoin säädetään, valvottava lain mukaisten

vaatimusten noudattamista. Sen on erityisesti varmistettava, että 14 §:ssä tarkoitettu ratamaksu ei ole syrjivä tai muutoin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen ja että ratakapasiteetin jakaminen hoidetaan tässä laissa säädettyjen vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Rautatievirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ilman aiheutonta viivytystä saada tämän lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat tiedot rautatieliikenteen harjoittajilta ja Ratahallintokeskuksesta.

52 §

Erimielisyyksien ratkaiseminen Rautatievirastossa

Rautatieyritys tai muu taho, jonka etua tai oikeutta asia koskee, voi saattaa asian Rautatieviraston tutkittavaksi, jos se katsoo, että joku toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti. Rautatievirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian tutkittavakseen.

Rautatieviraston on ratkaistava 1 momentissa tarkoitettu asia ilman aiheutonta viivytystä. Osapuolille päätöksen yhteydessä asetettavien velvoitteiden tulee olla tämän lain säännösten mukaisia.

Rautatieviraston käsitellessä 57 ja 58 §:ssä tarkoitettujen palveluiden hinnoittelua koskevaa erimielisyyttä palvelua tarjoavan rautatieyrityksen ja koulutuspalveluja tarjoavan yhteisön tulee Rautatieviraston pyynnöstä esittää selvitys siitä, että sen palvelusta perimä hinta on kohtuullinen ja tasapuolinen.

Rautatieviraston tulee edistää rautatieyritysten yhteistyötä. Viraston on pyrittävä ratkaisemaan niiden väliset erimielisyydet ensisijaisesti sovittelemalla. Jos sovittelu ei johda tulokseen, viraston on riidan osapuolen vaatimuksesta annettava asiassa päätös kohtuullisessa ajassa sovittelun päättymisestä.

7 luku

Erinäiset säännökset

53 §

Radanpitoon liittyvä liikenne

Radanpitoon liittyvän liikenteen edellytyksiin ja sen harjoittamiseen sovelletaan, mitä liikennöinnistä, rautatieliikenteen harjoittamisesta, rautatieliikenteen harjoittajan vakuutuksista ja liikenneturvallisuustehtävistä tässä laissa tai muussa laissa säädetään taikka niiden nojalla säädetään tai määrätään. Radanpitoon liittyvään liikenteeseen ei vaadita 5 §:n mukaista toimilupaa.

Radanpitoon liittyvä liikenne voidaan järjestää Ratahallintokeskuksen liikenteenohjauksen johdolla siten, että radanpidon liikenne ei vaikuta ratakapasiteetin hakijoiden oikeuteen käyttää näille myönnettyä ratakapasiteettia.

54 §

Museoliikenne

Museoliikenteen harjoittamisen edellytyksiin ja museoliikenteen harjoittamiseen sovelletaan, mitä liikennöinnistä, rautatieliikenteen harjoittamisesta, rautatieliikenteen harjoittajan vakuutuksista ja liikenneturvallisuustehtävistä tässä laissa tai muussa laissa säädetään taikka niiden nojalla säädetään tai määrätään. Museoliikenteen harjoittajalta ei kuitenkaan vaadita 5 §:n mukaista toimilupaa. Museoliikenteen harjoittajaan sovelletaan lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa säädetään toimiluvan haltijan oikeudesta aloittaa rautatieliikenteen harjoittaminen sekä 24 §:ssä ratakapasiteetin hakijasta. Museoliikenteen harjoittajan ratakapasiteettihakemus käsitellään aina kiireellisenä sen mukaan kuin 23 §:ssä säädetään.

55 §

Liikennöintilupa

Tämän lain 53 §:ssä tarkoitettua radanpitoon liittyvää liikennöintiä ja 54 §:ssä tarkoitettua museoliikennettä varten on oltava Rautatieviraston myöntämä liikennöintilupa.

Liikennöintilupa myönnetään hakemuksesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan, jos:

- 1) hakijalla on 11 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus tai muu vastaava järjestely;
- 2) hakijan liikennöintiä hoitavilla henkilöillä on tehtäviin vaadittu kelpoisuus;
- 3) hakijan liikennöintiin käyttämä kalusto on hyväksytty ja täyttää sille asetetut vaatimukset;
- 4) hakijalla on järjestelmä, jolla varmistetaan organisaation toimintaan oleellisesti kuuluvien riskien hallinta.

56 §

Yksityisraiteiden liityntä valtion rataverkkoon

Rautatieyritykset ja muut yksityisoikeudelliset yhtiöt tai yhteisöt sekä kunnat ja valtion viranomaiset voivat liittää raiteitaan valtion rataverkkoon, jos Ratahallintokeskus myöntää liityntää varten yksityisraideliityntäluvan. Liityntän käyttönotosta ja ylläpidosta on sovittava Ratahallintokeskuksen ja luvan saajan kesken.

57 §

Velvollisuus palvelujen tarjoamiseen

Rautatieyritys, rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä ja rautatieliikenteen palveluja tarjoava yhtiö tai muu yhteisö on velvollinen tarjoamaan kapasiteetti- ja ratamaksudirektiivin liitteen II 2 kohdassa tarkoitettuja rataverkon käyttömahdollisuuksiin kuuluvia palveluja rai-deyhteyksineen rautatieliikenteen harjoittajan käyttöön tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan, jos palveluja tarjoaa ainoastaan yksi yhtiö tai muu yhteisö eikä palveluja voida muutoin kohtuudella järjestää. Velvollisuutta palvelujen tarjoamiseen ei kuitenkaan ole, jos palvelu on yrityksen tai muun yhtiön omassa käytössä ja palvelu on välttämättömän yrityksen tai muun yhteisön omaa tarvetta varten.

teisen omassa käytössä ja palvelu on välttämättömän yrityksen tai muun yhteisön omaa tarvetta varten.

Korvauksen tulee olla tasapuolinen kaikkia rautatieyrityksiä kohtaan ja kohtuullinen ottaen huomioon palveluista aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen voitto. Palveluiden hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia.

Rautatieyrityksellä on oikeus käyttää yksityisraiteita, jotka johtavat useampaan kuin yhtä loppukäyttäjää palveleviin terminaaleihin ja satamiin, ja tarjota terminaaleissa ja satamissa asiakkailleen palveluja.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista palveluista ja raideyhteyksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Velvollisuus koulutuspalvelujen tarjoamiseen

Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehävistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja liikenneturvallisuuteen liittyviä koulutuspalveluja tai muita rautatieliikenteen koulutuspalveluja tarjoavan yhtiön tai muun yhteisön on tarjottava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan koulutuspalveluja muille tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhtiöille ja muille yhteisöille, jos koulutus on tarpeellista turvallisuustodistuksen saamista koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Korvauksen tulee olla tasapuolinen ja kohtuullinen ottaen huomioon koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen voitto.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista koulutuspalveluista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

59 §

Ratakapasiteettia koskeva arviointi ja ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma

Jos Ratahallintokeskus toteaa rautatiereitin 19 §:n 2 momentin nojalla ylikuormitetuksi, sen on laadittava kuuden kuukauden kuluessa yli-

kuormittumisen toteamisesta ratakapasiteettia koskeva arviointi. Arvioinnissa on selvitettävä rautatiereitin ylikuormittumisen syyt sekä ne Ratahallintokeskuksen toimenpiteet, joilla se voi poistaa tai vähentää ylikuormittumista arvioitavana olevalla rautatiereitillä.

Jos Ratahallintokeskus on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun ratakapasiteettia koskevan arvioinnin, sen on tämän jälkeen tehtävä ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelmassa on yksilöitävä ylikuormituksen syyt, rautatieliikenteen todennäköinen kehittyminen, rataverkon kehittämistä koskevat rajoitukset sekä ratakapasiteetin vahvistamisen vaihtoehdot ja kustannukset ottaen huomioon kustannus-hyötyanalyysiin perustuvat arviot esitetyistä vaihtoehdoista sekä edellytykset ratamaksuun liittyvien maksujen muuttamiseen.

60 §

*Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikku-
kuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat
vaatimukset*

Liikenteenohjauspalveluja ja rautateiden liikku-
kuvan kaluston katsastuspalveluja tarjoavalla
yrityksellä tulee olla Rautatieviraston hyväksy-
mä turvallisuuden takaava organisaatio ja järjes-
telmä, jolla varmistetaan organisaation toimin-
taan oleellisesti kuuluvien riskien hallinta. Jär-
jestelmään tehdyistä merkittävistä muutoksista
on ilmoitettava välittömästi Rautatievirastolle.
Palveluja on tarjottava tasapuolisesti kaikille
rautatieyrityksille. Liikenteenohjauspalveluja
tarjoavan yrityksen toiminnassa on noudatetta-
va hyvän hallinnon vaatimuksia.

Rautateiden liikkuvan kaluston katsastusteh-
täviä hoitavien henkilöiden on oltava tehtäviin
sopivia ja ammatillisesti päteviä. Liikkuvan ka-
luston katsastustehtäviä hoitavan yrityksen on
toiminnassaan soveltuvien osin noudatettava,
mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan jul-
kisuudesta annetussa laissa, sähköisestä asioin-
nista viranomaistoiminnassa annetussa laissa ja
kielilaissa säädetään.

Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun yri-
tyksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelle-
taan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia
säännöksiä hänen suorittaessaan 26 tai 39 §:ssä
tarkoitettuja tehtäviä.

61 §

*Varautuminen poikkeusoloihin ja häiriö-
tilanteisiin*

Rautatieviraston, Ratahallintokeskuksen ja
rautatieyrityksen on varautumisen avulla huo-
lehdittava siitä, että niiden toiminta jatkuu mah-
dollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa
(1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä
niihin verrattavissa normaaliolojen häiriötilan-
teissa. Oman toimintansa varmistamisen lisäksi
Rautatieviraston ja Ratahallintokeskuksen tulee
varmistaa rataverkon liikennöitävyys myös eri-
laisissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Varautumistoimenpiteitä johtaa ja sovittaa
yhteen ministeriö, joka antaa tarpeelliset ohjeet
varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvis-
tä yksityiskohdista.

62 §

*Viranomaisen tiedonsaantioikeus ratamaksun
määrittämisestä, tilastointia ja tutkimusta varten*

Rautatieliikenteen harjoittajan on pyynnöstä
annettava Ratahallintokeskukselle ratamaksun
määrittämistä varten sekä tilastointia ja tutkimus-
ta varten tarpeelliset tiedot taloudestaan ja har-
joittamastaan liikenteestä. Sama oikeus tiedon-
saantiin on Rautatievirastolla tilastointia ja tut-
kimusta varten.

63 §

Rautatieyrityksen kirjanpito

Rautatieyrityksen on kirjanpidossaan nouda-
tettava asiaa koskevia Euroopan yhteisössä ja
Suomessa voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi
rautatieyrityksen on tehtävä tavaraliikenteen
kannattavuutta koskeva laskelma sekä sen tuo-
tantovälineiden määrää, arvoa ja niihin liittyviä

taloudellisia vastuuta koskeva vuotuinen yhteen-
veto, joka on julkaistava. Julkisina palveluina
ostettavasta henkilöliikenteestä saatavat tulot on
kirjattava erikseen, eikä niitä saa käyttää muun
liiketoiminnan kulujen kattamiseen.

64 §

Uhkasakko, teettämisuha ja keskeyttämisuha

Rautatievirasto ja Ratahallintokeskus voivat
asettaa tämän lain nojalla antamansa velvoitteen
tai kiellon tehosteeksi uhkasakon, teettämis-
uhan tai keskeyttämisuhan siten kuin uhkasak-
kolaissa (1113/1990) säädetään.

65 §

Oikaisuvaatimus

Asianosainen saa hakea oikaisua Rautatievi-
rastolta, jos päätös koskee:

- 1) yksittäistä etusijajärjestystä ratakapasitee-
tin jaossa;
- 2) ratamaksua;
- 3) ratakapasiteetin jakamista;
- 4) kiireellisen ratakapasiteetin myöntämistä;
tai
- 5) ilmoitetun laitoksen vaatimuksenmukai-
suustodistuksen tai tarkastustodistuksen myön-
tämistä.

Päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa
hakea valittamalla muutosta. Päätökseen on lii-
tettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseksi.
Oikaisua on haettava 30 päivän kuluessa päätök-
sen tiedoksisaamisesta.

Rautatieviraston on ratkaistava tässä pykäläs-
sä tarkoitettu oikaisuvaatimus kahden kuukau-
den kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimuksen teki-
jä on toimittanut sille kaikki ratkaisun tekemi-
seksi tarvittavat tiedot. Päätös oikaisuvaatimuk-
seen on yksittäistä etusijajärjestystä, ratakapasi-
teetin jakamista ja kiireellistä ratakapasiteetin
myöntämistä koskevassa asiassa kuitenkin an-
nettava 10 päivän kuluessa kaikkien tarvittavien
tietojen toimittamisesta.

66 §

Muutoksenhaku

Rautatieviraston ja Ratahallintokeskuksen
64 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan
muutosta siten kuin uhkasakkolaissa säädetään.
Rautatieviraston päätökseen, jonka Rautatievi-
rasto tekee 57 ja 58 §:ssä tarkoitettujen palvelu-
jen tarjoamista tai niiden hinnoittelua koskevan
erimielisyyden ratkaisemiseksi 52 §:n nojalla,
haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeu-
teen siten kuin hallintolainkäyttölaissa
(586/1996) säädetään. Rautatieviraston 65 §:ssä
tarkoitettua oikaisuvaatimuksen johdosta tai
muutoin antamaan päätökseen samoin kuin Ra-
tahallintokeskuksen ja ministeriön päätökseen
haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallin-
tolainkäyttölaissa säädetään.

Jos ministeriö ei ole antanut päätöstä toimilu-
pahakemukseen 7 §:n 3 momentissa säädettyssä
määräajassa tai Rautatievirasto ratkaissut oikai-
supyyntöä 65 §:n 3 momentissa säädettyssä mää-
räajassa taikka ratkaissut turvallisuustodistuk-
sen tai -luvan myöntämistä tai hyväksymistä
koskevaa asiaa 33 §:ssä säädettyssä määräajassa,
hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katso-
taan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkää-
vään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä,
kunnes hakemukseen on annettu päätös. Minis-
teriön ja Rautatieviraston on ilmoitettava pää-
töksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä
momentissa tarkoitettua valituksen tekemisestä
ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voi-
massa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

67 §

Lain suhde kilpailulainsäädäntöön

Jos Rautatieviraston käsiteltävänä oleva asia
koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kilpai-
lunrajoituksista annetun lain (480/1992) kilpai-
lunrajoituksia koskevia säännöksiä, Rautatievi-
rasto voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koske-
vilta osin käsiteltäväksi mainitun lain mukaises-
ti.

Rautatiemarkkinoilla ilmeneviä kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon tämän lain ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

68 §

Rangaistussäännökset

Joka harjoittaa luvanvaraista rautatieliikennettä ilman asianmukaista toimilupaa, on tuomittava *luvattomasta rautatieliikenteen harjoittamisesta* sakkoon.

Joka tahallaan

1) harjoittaa rautatieliikennettä 12 §:n mukaisten edellytysten puuttuessa,

2) käyttää ratakapasiteettia 22 §:n vastaisesti,

3) harjoittaa radanpitoon liittyvää liikennettä tai museoliikennettä ilman 55 §:ssä tarkoitettua liikennöintilupaa,

4) liikkuu tai oleskelee asiattomasti ratapiha-alueella, ratalinjalla, rautatiesillalla tai rautatie-tunnelissa, joka ei ole yleisön käytettävissä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatielainsäädännön rikkomisesta* sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 35 §:n 1 momentin tai 45 §:n 1 momentin vastaisesti tai 28 §:n 2 momentin nojalla annetun määräyksen vastaisesti ottaa käyttöön, parantaa tai uudistaa osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän tai käyttää sitä, saattaa sen markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa sen, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten rikkomisesta* sakkoon.

Sitä, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla, teettämishallalla tai keskeyttämishallalla tehostettua velvoitetta tai kieltoa, ei voida tuomita 3 momentin nojalla rangaistukseen samasta teosta.

69 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 7 päivänä maaliskuuta 2003 annettu rautatielaki (198/2003) ja Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta 28 päivänä kesäkuuta 2002 annettu laki (561/2002) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tämän lain 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 34 §:n 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2007.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

70 §

Siirtymäsäännökset

Tällä lailla kumotun rautatielain, jäljempänä *vanha laki*, 5 §:n nojalla myönnetty toimilupa on voimassa yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta tässä laissa tarkoitettuna toimilupana. Toimiluvan haltijalla on tämän jälkeen oltava tämän lain mukainen toimilupa rautatieliikenteen harjoittamiseksi.

Vanhan lain 11 §:n nojalla myönnetty turvallisuustodistukset ovat sellaisinaan voimassa 1 päivään toukokuuta 2007, jonka jälkeen rautatieyrittäjällä on oltava tämän lain 31 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus.

Ratahallintokeskuksella on oltava 32 §:ssä tarkoitettu turvallisuuslupa sekä radanpitoon liittyvää liikennettä harjoittavalla yhtiöllä tai muulla yhteisöllä ja museoliikenteen harjoittajalla 55 §:ssä tarkoitettu liikennöintilupa 1 päivään toukokuuta 2007 mennessä.

Valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain (21/1995) 6 §:n nojalla ja Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain 3 §:n 2 ja 3 momentin nojalla annettuja Ratahallintokeskuksen määräyksiä sovelletaan sellaisinaan siihen saakka, kunnes niiden soveltamisesta muuta säädetään tai määrätään. Valtion rataverkosta, radan-

pidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 12 §:ään perustuvat tai Ratahallintokeskuksen myöntämät yksityisraideiliittymät jäävät sellaisinaan voimaan.

Vanhan lain 4 luvun mukaisesti tehtyjä ratakapasiteetin jakamista koskevia Ratahallintokeskuksen päätöksiä sovelletaan sellaisinaan siihen saakka, kunnes ratakapasiteetin jakamisesta 22 §:n nojalla muuta päätetään.

Vanhan lain 4 luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia kotimaisessa tavaraliikentees-

sä saa käyttää ainoastaan Valtionrautateiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetun lain (20/1995) 1 §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön rautatieliikennettä harjoittava tytäryhtiö 31 päivään joulukuuta 2006 saakka.

Vanhan lain 26 §:n 5 momentin nojalla annettuja Ratahallintokeskuksen määräyksiä sovelletaan sellaisinaan siihen saakka, kunnes niiden soveltamisesta 34 §:n 4 momentin nojalla muuta säädetään tai määrätään.

Laki

rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1167/2004) 6 §, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 3 momentti, 10 §:n 2 ja 3 momentti, 11 ja 14 §, 16 §:n 3 momentin 4 kohta sekä 20 ja 23 §, ja

lisätään 25 §:ään uusi 5—8 momentti seuraavasti:

6 §

Oppilaitoksen hyväksyminen

Rautatievirasto hyväksyy tässä laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjäksi sellaisen liikenneturvallisuuskoulutusta antavan yhtiön tai muun yhteisön (*oppilaitos*), jonka henkilöstöllä on koulutustehtävän hoitamisen edellyttämä rautatiejärjestelmän hyvä ammatillinen osaaminen.

7 §

Koulutusohjelmat ja koulutusta vastaavat pätevydet

Rautatievirasto hyväksyy liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmat. Koulutusohjelmaan on sisällytettävä ainakin rautatiejärjestelmän perustiedot, tehtävissä sovellettavat sään-

nökset ja määräykset sekä perehdyttäminen koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin.

Koulutusohjelma voidaan rajata vain osaan 2 momentissa tarkoitetuista tehtäväkokonaisuuksista. Rautatievirasto voi hyväksyä yksityisraiteiden liikennettä varten koulutusohjelman ottaen huomioon yksityisraiteiden liikenteen laadun ja laajuuden.

8 §

Pätevyyden voimassaolo

Kertauskoulutusta saa antaa 6 §:ssä tarkoitettu oppilaitos tai Rautatieviraston tehtävään hyväksymä liikenneturvallisuusasioihin perehtynyt henkilö.

10 §

Erityiset terveydentilavaatimukset

— — — — —
Rautatievirasto voi antaa tarkemmat määräykset tehtäväkohtaisesti vaadittavista aistivaatimuksista sekä liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen vaikuttavista sairauksista, vioista, vammoista, muusta toimintakyvyn heikentymisestä tai muusta vastaavasta liikenneturvallisuustehtävän hoitamista heikentävästä ominaisuudesta sekä niiden arvioinnista.

Lisäksi Rautatievirasto voi antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetun terveydentilan lääketieteellisistä arviointiperusteista ja -menetelmistä.

11 §

Asiantuntijalääkäreiden ja muiden asiantuntijoiden hyväksyminen

Rautatievirasto hyväksyy hakemuksesta liikenneturvallisuustehtävissä toimivien terveydentilan arviointia ja arviointimenettelyä varten laillistetun lääkärin (*rautatiealan asiantuntijalääkäri*), joka on perehtynyt erityisesti liikennelääketieteeseen ja jolla on hyvä perehtyneisyys rautatieliikenteessä vaadittavaan terveydentilaan ja käytännön kokemusta siitä.

Rautatievirasto hyväksyy hakemuksesta liikenneturvallisuustehtävissä toimivien terveys-tarkastuksia varten työterveysaseman työterveyshuollon ammattihenkilöt, joilla on riittävä perehtyneisyys rautatiealan liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden työn edellyttämiin erityisvaatimuksiin.

14 §

Erivapauden myöntäminen

Rautatievirasto voi erityisestä syystä myöntää erivapauden liikenneturvallisuustehtävien tehtäväkohtaisesta pätevyydestä ja terveydentilavaatimuksista. Erivapaus voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Erivapauden myön-

tämisellä ei saa vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

16 §

Kelpoisuusrekisteri

— — — — —
Rekisteriin talletetaan kelpoisuustodistuksen antamista, kelpoisuuden valvomista sekä kelpoisuusasioiden muuta käsittelyä varten tarpeelliset tiedot:

— — — — —
4) Rautatieviraston myöntämistä erivapauksista.
— — — — —

20 §

Valvonta

Rautatievirasto valvoo liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista.

Rautatievirasto valvoo myös oppilaitosten, kertauskouluttajien, rautatiealan asiantuntijalääkäreiden sekä työterveyshuollon ammattihenkilöiden toimintaa niiden hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Rekisterinpitäjän, toiminnanharjoittajan, opilaitoksen, kertauskouluttajan sekä liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön, työterveyshuollon ammattihenkilön ja rautatiealan asiantuntijalääkärin on salassapitosäännösten estämättä annettava Rautatievirastolle sen tässä pykälässä säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot.

23 §

Muutoksenhaku

Rautatieviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on valituksesta huolimatta kuitenkin noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

25 §

Siirtymäsäännökset

— — — — —
 Ratahallintokeskuksen 7 §:n 1—3 momentin nojalla hyväksymiä koulutusohjelmia ja 10 §:n 2 ja 3 momentin nojalla antamia määräyksiä sovelletaan sellaisinaan siihen saakka, kunnes Rautatievirasto on antanut uudet voimassa olevat korvaavat koulutusohjelmat ja määräykset.

Ratahallintokeskuksen 6 §:n nojalla antama oppilaitoksen hyväksyminen ja 8 §:n 3 momentin nojalla antama kertauskoulutusta antavan henkilön hyväksyminen ovat voimassa yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jonka jälkeen oppilaitoksella ja kertauskouluttajalla on oltava Rautatieviraston antama hyväksyntä tehtävään.

Ratahallintokeskuksen 11 §:n 1 momentin nojalla antama rautatiealan asiantuntijalääkärin hy-

väksyminen ja 2 momentin nojalla antama työterveysaseman työterveyshuollon ammattihenkilön hyväksyminen ovat sellaisinaan voimassa 31 päivään toukokuuta 2007, jonka jälkeen rautatiealan asiantuntijalääkäreillä ja työterveyshuollon ammattihenkilöillä on oltava Rautatieviraston antama hyväksyntä tehtävään.

Ratahallintokeskuksen 14 §:n nojalla myöntämä erivapaus terveydentilavaatimuksista on sellaisenaan voimassa seuraavaan 12 §:n 4 momentissa tarkoitettuun määräaikaiseen terveystarkastukseen tai rautatiealan asiantuntijalääkärin erikseen määräämään terveystarkastukseen asti, jonka jälkeen liikenneturvallisuustehtävää hoitavalla henkilöllä on oltava Rautatieviraston myöntämä erivapaus tehtävään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki**vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta 2 päivänä elokuuta 1994 annetun lain (719/1994) 6 §:n 1 momentti ja 12 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 215/2005, seuraavasti:

6 §

Muut viranomaiset

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvovat Merenkululaitos, Ilmailuhallinto, tullilaitos, poliisiviranomaiset, Rautatievirasto, rajavartiolaitos, satamaviranomaiset, turvatekniikan keskus, Ajoneuvohallintokeskus, säteilyturvallisuuskeskus ja työsuojeluviranomaiset kukin toimialallaan siten kuin siitä säädetään tässä laissa ja tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Näiden vi-

ranomaisten vaarallisten aineiden kuljetukseen tai tilapäiseen säilytykseen liittyvistä muista, niiden toimialaan liittyvistä tehtävistä sekä kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten yhteistyöstä säädetään tässä laissa ja tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös muille viranomaisille kuuluvista niiden toimialaan liittyvistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on varmistaa vaarallisten aineiden kuljetuksen turvallisuus.

12 §

Kuljetus ja tilapäinen säilytys kuljetusketjussa

ta. Ratapihan turvallisuusselvityksen hyväksyy
Rautatievirasto.

Rautatieyrityksellä tulee olla ajan tasalla oleva turvallisuusselvitys ratapihalle, jonka kautta kuljetetaan merkittäviä määriä vaarallisia ainei-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .

Laki

kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 16 päivänä kesäkuuta 2004 annetun lain (525/2004) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Toimivaltainen viranomainen

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .

COTIF-yleissopimuksen liitteen G (ATMF) 5 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Rautatievirasto.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2006